

MAKSUTON VARHAISKASVATUSKOKEILU 1.8.2018-31.7.2019

Mäntyharjun kunta / Varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Kokeilun toteuttamisen reunaehdot / OKM

- Kokeilu toteutetaan varhaiskasvatuslain mukaisena toimintana. Tästä syystä kokeilun piiriin kuuluvaa maksutonta varhaiskasvatusta tulee olla saatavilla myös kesä- ja loma-aikoina vanhempien niin toivoessa.
- Kokeilussa maksutonta varhaiskasvatusta on 20 t/viikossa. Varhaiskasvatus voidaan järjestää esim. kolmena pidempänä päivänä, jos se esimerkiksi pitkien matkojen ja hankalien kuljetusten vuoksi edistää lasten osallistumista paremmin kuin 5x4 t/viikossa järjestetty toiminta. Vuorohoidon järjestämisen yhteydessä tulee miettiä, miten maksuttoman varhaiskasvatuksen osuus järjestetään.
- Mäntyharjun kunnalle myönnetty erityisavustus on 11 200 €. Avustuksen määrä kattaa 20 % toteutuneesta asiakasmaksutulojen vähenemisestä. **Liikaa maksettu avustus on palautettava.**

Kokeilu Mäntyharjulla

Vuonna 2013 syntyneitä Mäntyharjulla väestörekisterikeskuksen mukaisesti on 52 lasta. Muuttoliike vähentänyt yhden lapsen ja lisännyt yhden lapsen. Lasten kokonaismäärä on 53 lasta.

Varhaiskasvatuksessa Mäntyharjulla on yhteensä 51 lasta seuraavasti:

- ✓ Konsti-Korento Kopla: **22** lasta, jotka tarvitsevat täydentävää varhaiskasvatusta
- ✓ Mahti-Hiiri Piiri: **18** lasta, jotka tarvitsevat täydentävää varhaiskasvatusta tai ovat pidennetyn oppivelvollisuuden lapsia
- ✓ Pikku-Varpu Kansa: **9** lasta (1.1.19 alkaen), jotka käyttävät vain ilmaisen 20 tuntia viikossa. Yksikkö toimii Mustikkatassun alaisuudessa Sairaalantie 2:ssa. Toimintaa kolmena päivänä viikossa.
- ✓ Perhepäivähoito: **1** lapsi

Lisäksi:

- ✓ Ostopalvelu: **1** mäntyharjulainen toisella paikkakunnalla

Kokeilussa ei mukana **2** lasta. Syy, miksi ei tulla?

- Kotihoidon ja lapsuuden arvostaminen, ajatus siitä, että ehtii vielä eskarissakin aloittaa koulutaipaleen.
- Pitkät matkat. Kuljettaminen haasteellista.
- Huoltajat kotona yrittäjinä/maatilayrittäjinä.
- Kelan kotihoidon tuki.

	Osallistumisaste	Maksuttoman varhaiskasvatuksen osuus
Hankehaku 7.3.2018	75 %	
31.5.2018	78,8 %	19,5 %
Kokeilun alussa 1.8.2018	92 %	
1.1.2019	94,3 %	45,3 %

MAKSUTON VARHAISKASVATUSKOKEILU 1.8.2018-31.7.2019 Mäntyharjun kunta / Varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Osallistumisaste hankehakua tehdessä maaliskuussa 2018 oli 75 %.
Keväällä 2018 haun aikana varhaiskasvatuksen ulkopuolella oli 15 vuonna 2013
syntynyttä lasta.

Toimintavuoden aikana varhaiskasvatukseen on tullut useampi lapsi huoltajien työn tai
opiskelun vuoksi. Varhaiskasvatukseen hakeutuminen työn ja opiskelun vuoksi nosti
osallistumisastetta siten, että ennen kokeilun alkua (31.5.2018) osallistumisaste oli jo 78,8
%, joista täysin maksuttoman varhaiskasvatuksen piirissä oli 19,5 %.

Kokeilun aikana osallistumisaste on kasvanut tasaisesti siten, että kokonaisennuste
(1.1.2019) on 94,3 %, joista täysin maksuttoman varhaiskasvatuksen piirissä on 45,3 %

Pelkästään kokeiluun tulleita ns. uusia lapsia on vain 4. Pääsääntöisesti perheet siis
haluavat lapsensa subjektiiviseen varhaiskasvatukseen (maksullinen 20 t/vk), vaikka
pikkusisarukset hoidetaan kotona.

1.8.2019 alkaen kokeilun vuoksi kokeiluikäisten lasten **sisaruksia** varhaiskasvatukseen on
tullut **3**. Nämä kaikki lapset ovat varhaiskasvatuksessa huoltajien työn tai opiskelun vuoksi.
Pelkkään kokeiluun osallistuneiden lasten sisaruksista ei tullut varhaiskasvatukseen
yhtään lasta.

Osallistuminen varhaiskasvatukseen olisi tapahtunut siis ilman maksuttomuuttakin, jos se
koettiin tärkeäksi.

Pedagogiikka Mäntyharjun kokeilussa

- Teemana luonto ja liikunta -> luonto- ja ympäristöpainotteista, laaja-alaisen oppimisolueiden mukaista toimintaa, jossa oppiminen toteutuu monipuolisesti lapsen itsetuntoa ja vahvuuksia tukevasti.
- Normina olevan varhaiskasvatussuunnitelman toteuttaminen on luontevaa ja lapsia kiinnostavaa
  - o Kuntavasun punainen lanka eli läsnäolo, leikki ja vuorovaikutus vahvistuu.
  - o Osallisuuden pedagogiikka -> lasten ideat ja ajatukset otetaan huomioon, kun lapsi on aktiivinen toimija.
- Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen dokumentoinnissa ja lasten osallistavassa opetuksessa
- Liikkumisen lisääminen suositusten mukaiseksi. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lasten-liikuntasuosituksset-vahintaan-kolme-tuntia-liikuntaa-paivassa
- Yhteistyö kaikkien 5 v -ryhmien ja Yhtenäiskoulun esiopetuksen kanssa.
-> Kirkonkylän ja Toivolan koulun nivelvaiheiden ja yhteistyön kehittäminen joustavammaksi.
- Monialainen yhteistyö ja varhaisen tuen malli / ennaltaehkäisevä työ
  - o Varhaiskasvatusta tarjotaan jo nyt kokoaikaisena palveluna, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia. Toiminta on tällöin myös perheille maksutonta.

MAKSUTON VARHAISKASVATUSKOKEILU 1.8.2018-31.7.2019
Mäntyharjun kunta / Varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

**Lisäkustannukset Mäntyharjun varhaiskasvatuskokeilun
järjestämisessä**

Kustannus	€	selite
Tulomenetykset	37 422 € / vuosi	Arvio; huomioitu kaikille lapsille maksuton heinäkuu
Kasvatushenkilöstö	34 775 € / vuosi	Varhaiskasvatuksen sosionomin lisäpalkkaus, josta kokeilun lapsiryhmän osuus 60 %. Henkilöstösuunnitelman mukaisen lastenhoitajan 60 %:n työpanos pois muista lapsiryhmistä.
Tilavuokra (Sairaalantie 2 A 4)	10 500 € / vuosi	kk-vuokra + vesi + sähkö 12 kk
Daisy - toiminnanohjausjärjestelmä	992 € / vuosi	Maksullinen lisäpalvelu laskutukseen
Ateriakustannukset	4148 € / vuosi	Lisäkustannus pelkkään kokeiluun osallistuvien lasten aterioista. Ruokailu tapahtuu koulun ravintolassa, ei kuljetuskustannuksia.
Kalusto- ja laitehankinnat	6535 €	Kalusteet, puhelin, tiskikone
Erilaiset luvat erillisen yksikön perustamiseen	300 €	Ympäristöpalvelut, pelastuslaitos
Materiaalit	687 €	Tilan varusteluun
Yhteensä	95 359 €	Summa perustuu pääsääntöisesti arvioihin, johtuen mm. lasten läsnä-/poissaoloista, palvelutarpeen ja varhaiskasvatusmaksujen muuttumisesta kesken toimintavuoden.

Kokeiluun liittyviä myönteisiä havaintoja Mäntyharjulla

- + Varhaiskasvatuspedagogiikkaa kehitetty eskarivuotta tukevaksi. Ajatus siitä, että lapsi on aktiivinen toimija, tutkimalla ja tekemällä oppiva. Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen laaja-alaisuus pedagogiikassa on selkiytynyt.
- + Vuorohoitopedagogiikan kehittäminen yhteistyössä varhaiskasvatuksen pedagogien / lastenhoitajien / esiopetuksen henkilöstön kanssa
- + Toiminta lapsille vertaisryhmätoimintaa, joka tukee kouluvalmiuksia
- + Säännöllinen rytmi päivässä ja viikossa, joka tukee kouluvalmiuksia
- + Perheillä mahdollisuus osallistua halutessaan perhekahvilatoimintaan ja/tai seurakunnan kerhotoimintaan, jos varhaiskasvatuksen tarve vain 20 t/vk
- + Perheet kokeneet varhaiskasvatusmaksujen alenemisen positiivisena asiana

Kokeiluun liittyviä kriittisiä havaintoja ja esille nousseita kysymyksiä Mäntyharjulla

- Mäntyharju on välimatkoiltaan laaja pitäjä, jolloin yksittäinen 5v lapsi saattaa olla perhepäivähoidossa taajaman ulkopuolella ja siten kaukana muista 5 v. lapsista tai päiväkotiryhmistä. Perheillä ei välttämättä mahdollisuutta tuoda päiväkotiin. Onko jatkossa toiminta kyläkouluissa vai kuinka perhepäivähoidon pedagogiikkaa kirkastetaan? Tuleeko ao. lapsille järjestää kuljetus kunnan ainoaan päiväkotiin? OKM:n linjaus olisi, että toiminta keskittyy päiväkoteihin.
- Työn tai opiskelun tarpeesta johtuvassa varhaiskasvatuksessa olevat lapset ja perheet eivät huomaa ministeriön tavoittelemaa merkitystä.
- Eniten tukea tarvitsevia perheitä ja lapsia ei saada mukaan toimintaan kuin pakollisella 5v-vakavuodella. Monialaisen yhteistyön merkitys kasvaa entisestään.
- Kotihoidon tuen kuntalisä; huoltaja ei menetä kuntalisää kokeilusta johtuen. Kuntalisän ehtojen päivitys, jos jatkossa vaikuttaa tuen maksatukseen?
- Kelan kotihoidon tuki ja sisaruskorotus; Lakisääteisen kotihoidon tuen osalta tulee noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta eli kotihoidon tukea ei makseta sen lapsen osalta, joka osallistuu varhaiskasvatukseen.

Muita havaintoja mahdollisesta kaksivuotisesta esiopetuksesta Mäntyharjulla

- + Tasapuolistaa lasten kouluun siirtymistä, jos viisivuotiaana tullaan päiväkotiin harjoittelemaan sosiaalisia taitoja sekä tiettyjä kouluvalmiustaitoja.
- Viisivuotiaiden toiminta ei saa olla koulumaista! Lapsen luontainen tapa toimia tulee säilyä tutkimisessa ja leikissä. Paino varhaiskasvatuspedagogiikalle.
- Pohdittava, miten esiopetus ja 5v-vuosi linkitetään perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen välillä. Perusopetuslaki vai varhaiskasvatuslaki? Henkilöstön kelpoisuudet? Lapsiryhmän suhdeluvut? Tilaresurssit? Koulu kuljetukset / lapsen turvallisuus?
(Tutkimus tutustuttavaksi: Anni Kauppinen: Esiopetusvuoden palvelukokonaisuudet lasten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden näkökulmista, pro gradu Jyväskylän yo
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53522/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201704071927.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)
- Jos kaksivuotinen pakollinen esiopetus, perheiden valinnanmahdollisuus vähenee
- Viisivuotiaiden esiopetus yhdessä vuorohoidon kanssa luo lapsille kohtuuttoman pitkiä päiviä, eikä siten tue lapsen kokonaisvaltaista kehitystä.
- Mikä on lapsen etu; maksuton kokeilu ilman lomaa, josta suoraan siirtyminen esiopetukseen? Huoltajien kesälomat eskarin alussa eivät välttämättä tue lapsen jaksamista ensimmäisenä esiopetusvuonna.

Kokeiluun liittyvät selvitykset ja arvioinnit

-OPH aloittaa kokeilun osalta selvityksen tekemisen siitä, miten mahdollinen 2-vuotinen esiopetus tulisi huomioida lainsäädännössä ja toisaalta opetussuunnitelmissa.

-OKM

- Kustannusvaikutukset
- Maksutuottojen väheneminen (vertailu kunnan omaan arvioon / OKM:n avustukseen)
- Muita kustannuksia (esim. tilat, henkilöstö, ateriat, kuljetukset)?
- Vähenikö jotkut kustannukset?
- Toteutuneet kokonaiskustannukset

-Karvin (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus) kyselyt sijoittuvat joulukuulle ao. kokeilun aikana. Arviointia tehdään sekä tilastollisesti, laadullisesti että kyselyinä kokeiluun osallistuvien lasten huoltajille.

- Tavoitteet
- Osallistumisaste (osallistumattomuuden syyt), perheen muiden lasten osallistuminen,
- Vanhempien työllistyminen (maksuttomuuden vuoksi?),
- 5v -pedagogiikka (ryhmien muodostaminen, toiminnan/pedagogiikan toteutustavat/ratkaisut ja kehittämistarpeet),
- 5v pph:ssa ja vuorohoidossa
- 2v esiopetus (millaisia muutos- ja kehittämistarpeita lapsen näkökulmasta ja paikallisessa päätöksenteossa)
- palveluohjaus (mitkä menetelmät käytössä, mikä muuttunut, miten?)
- 5v tuen tarpeet, jatkumo esiopetukseen

UUSI HAKU Kokeiluaika 1.8.2019-31.7.2020

- Hakuaika 14.11.2018 – 25.1.2019
- Hakea voivat uudet ja kokeilun 1.vaiheessa olevat kunnat
  - Päätökset 4/2019
- Kokeiluun käytössä noin 9 milj. euroa
- Valtionavustus 40% asiakasmaksutulojen vähenemisestä
  - Maksatus yhdessä erässä sen perusteella, miten kunta on arvioinut 5-v vakan maksuttomuuskokeilun aiheuttaman asiakasmaksutulojen vähenemisen
  - Liikaa maksettu avustus on palautettava
- Karvin selvitystyö myös 2.vaiheessa
- HUOM: hakemukseen liitettävien taustatietojen osalta työttömyystieto tulee vasta 17.12.2018 => hakemuksen voi jättää vasta sen jälkeen
- Tavoitteet:
  - Selvittää**
    - miten maksuttomuus vaikuttaa 5-v lasten vakan osallistumisasteeseen => osallistumisasteen nosto
    - kokeilun vaikutusta perheen nuorimpien lasten vakan osallistumisasteeseen
    - maksuttoman vakan kustannusvaikutuksia
  - Kehittää**
    - 5-v lasten vakan toimintamalleja ja pedagogiikkaa sekä eheää jatkumoa esiopetukseen (suuntaviivojen luominen 2-vuotiselle esiopetukselle)
    - vakan palveluohjausta

MAKSUTON VARHAISKASVATUSKOKEILU 1.8.2018-31.7.2019
Mäntyharjun kunta / Varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Syntyvyyden vaihtelu vuosittain on suurta Mäntyharjun kunnassa. Uuden haun näkökulmasta v. 2014 syntyneistä (46 lasta / vrk:n tieto 11.12.2018) varhaiskasvatuksessa on jo tällä hetkellä 73 %. Tämä osin kertoo työ- ja opiskeluperustaisesta tarpeesta varhaiskasvatukselle.

Pohdittavaa: Miten jatkossa suhtaudutaan lasten syntyvyyden alenemisen kautta tapahtuvaan varhaiskasvatuksen vähenemiseen ja tulomenetysten kasvuun?